YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (ensimmäinen jaosto)

3 päivänä syyskuuta 2009 *

Sisällys

I Asiaa koskevat oikeussäännöt . . . . . I - 7466

II Tosiseikat ja riidanalainen päätös . . . . . I - 7470

III Valituksenalainen tuomio . . . . . I - 7472

IV Asianosaisten vaatimukset yhteisöjen tuomioistuimessa . . . . . I - 7472

V Valitus . . . . . I - 7473

A Ensimmäinen valitusperuste, joka koskee hallinnollisen menettelyn eriyttämisen yhteydessä tapahtunutta puolustautumisoikeuksien loukkaamista ja perusteluvelvollisuuden laiminlyöntiä . . . . . I - 7474

1. Valituksenalainen tuomio . . . . . I - 7474

2. Asianosaisten lausumat . . . . . I - 7474

3. Yhteisöjen tuomioistuimen arviointi asiasta . . . . . I - 7475

B Toinen valitusperuste, joka koskee oikeussuojan epäämisen kieltoa . . . . . I - 7478

1. Valituksenalainen tuomio . . . . . I - 7478

2. Asianosaisten lausumat . . . . . I - 7478

3. Yhteisöjen tuomioistuimen arviointi asiasta . . . . . I - 7479

C Kolmas valitusperuste, jonka mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on ottanut riittämättömällä tavalla huomioon kilpailusääntöjen rikkomisen vakavuuden määrittämiseen liittyvän komission perusteluvelvollisuuden laiminlyöntiä koskevan toteamuksen . . . . . I - 7480

1. Kolmannen valitusperusteen ensimmäinen osa, jonka mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on ottanut riittämättömällä tavalla huomioon toteamuksen, jonka mukaan komissio oli laiminlyönyt perusteluvelvollisuuden merkityksellisten markkinoiden koon osalta . . . . . I - 7481

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.

a) Valituksenalainen tuomio . . . . . I - 7481

b) Asianosaisten lausumat . . . . . I - 7482

c) Yhteisöjen tuomioistuimen arviointi asiasta . . . . . I - 7483

2. Kolmannen valitusperusteen toinen osa, jonka mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on ottanut riittämättömällä tavalla huomioon toteamuksen, jonka mukaan komissio on laiminlyönyt perusteluvelvollisuuden kilpailusääntöjen rikkomisesta markkinoihin aiheutuneen todellisen vaikutuksen osalta . . . . . I - 7486

a) Valituksenalainen tuomio . . . . . I - 7486

b) Asianosaisten lausumat . . . . . I - 7488

c) Yhteisöjen tuomioistuimen arviointi asiasta . . . . . I - 7488

i) Vaatimus korvata komission perustelut . . . . . I - 7488

ii) Valittajien väitteet . . . . . I - 7491

D Neljäs valitusperuste, joka koskee suuntaviivojen rikkomista ja kilpailusääntöjen rikkomisen vakavuuden virheellistä arviointia . . . . . I - 7493

1. Neljännen valitusperusteen ensimmäinen osa, jonka mukaan kilpailusääntöjen rikkomisesta markkinoihin aiheutuneen todellisen vaikutuksen määrittämisen virheellisyyttä ei ole otettu huomioon . . . . . I - 7493

a) Valituksenalainen tuomio . . . . . I - 7493

b) Asianosaisten lausumat . . . . . I - 7494

c) Yhteisöjen tuomioistuimen arviointi asiasta . . . . . I - 7494

2. Neljännen valitusperusteen toinen osa, jonka mukaan sitä, että valittajat lopettivat kilpailusääntöjen rikkomisen vapaaehtoisesti, ei ole otettu huomioon lieventävänä seikkana . . . . . I - 7496

a) Valituksenalainen tuomio . . . . . I - 7496

b) Asianosaisten lausumat . . . . . I - 7496

c) Yhteisöjen tuomioistuimen arviointi asiasta . . . . . I - 7497

E Viides valitusperuste, joka koskee suhteellisuusperiaatteen loukkaamista sakon määrän määrittämisessä . . . . . I - 7498

1. Valituksenalainen tuomio . . . . . I - 7498

2. Asianosaisten lausumat . . . . . I - 7498

3. Yhteisöjen tuomioistuimen arviointi asiasta . . . . . I - 7499

VI Oikeudenkäyntikulut . . . . . I - 7499

Asiassa C-534/07 P,

jossa on kyse yhteisöjen tuomioistuimen perussäännön 56 artiklaan perustuvasta valituksesta, joka on pantu vireille 26.11.2007,

William Prym GmbH & Co. KG ja

Prym Consumer GmbH & Co. KG,

kotipaikka Stolberg (Saksa), edustajinaan Rechtsanwalt H.-J. Niemeyer, Rechtsanwalt C. Herrmann ja Rechtsanwalt M. Röhrig,

valittajina,

ja jossa vastapuolena on

Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään F. Castillo de la Torre ja K. Mojzesowicz, prosessiosoite Luxemburgissa,

vastaajana ensimmäisessä oikeusasteessa,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (ensimmäinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja P. Jann (esittelevä tuomari) sekä tuomarit M. Ilešič, A. Tizzano, A. Borg Barthet ja J.-J. Kasel,

julkisasiamies: P. Mengozzi,
kirjaaja: hallintovirkamies R. Şereş,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 5.3.2009 pidetyssä istunnossa esitetyn,

kuultuaan julkisasiamiehen 30.4.2009 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 William Prym GmbH & Co. KG ja Prym Consumer GmbH & Co. KG vaativat valituksellaan yhteisöjen tuomioistuinta kumoamaan Euroopan yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen asiassa T-30/05, Prym ja Prym Consumer vastaan komissio, 12.9.2007 antaman tuomion (jäljempänä valituksenalainen tuomio), jolla ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin kumosi osittain EY:n perustamissopimuksen 81 artiklan mukaisesta menettelystä (asia COMP/F-1/38.338 – PO/Neulat) 26.10.2004 tehdyn komission päätöksen K(2004) 4221 lopullinen (jäljempänä riidanalainen päätös), siltä osin kuin kyseinen tuomio on valittajille vastainen.

I Asiaa koskevat oikeussäännöt

2 Perustamissopimuksen 81 ja 82 artiklassa vahvistettujen kilpailusääntöjen täytäntöönpanosta 16.12.2002 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1/2003 (EYVL 2003, L 1, s. 1) 23 artiklan 2 ja 3 kohdassa säädetään seuraavaa:

”2. Komissio voi päätöksellään määrätä yrityksille tai yritysten yhteenliittymille sakon, jos ne tahallaan tai tuottamuksesta:

a) rikkovat perustamissopimuksen 81 artiklan tai 82 artiklan määräyksiä; – –

– –

Kunkin rikkomiseen osallisen yrityksen tai yritysten yhteenliittymän osalta sakko on enintään kymmenen prosenttia sen edellisen tilikauden liikevaihdosta.

– –

3. Sakon suuruutta määrättäessä on otettava huomioon sekä rikkomisen vakavuus että sen kesto."

3 Asetuksen N:o 1/2003 31 artiklassa säädetään seuraavaa:

"Yhteisöjen tuomioistuimella on täysi harkintavalta tutkiessaan valitukset päätöksistä, joilla komissio on määrännyt sakon tai uhkasakon. Se voi poistaa sakon tai uhkasakon taikka alentaa tai korottaa sitä."

4 Asetuksen N:o 17 15 artiklan 2 kohdan ja EHTY:n perustamissopimuksen 65 artiklan 5 kohdan mukaisesti määrättävien sakkojen laskennasta annettujen suuntaviivojen (EYVL 1998, C 9, s. 3; jäljempänä suuntaviivat) 1 kohdan A alakohdassa todetaan seuraavaa:

”Rikkomuksen vakavuuden arvioinnissa on otettava huomioon sen laatu, sen todellinen vaikutus markkinoihin, jos se on mitattavissa, ja – – asian kannalta merkitykselli[sten] maantieteellis[ten] markkinoi[den laajuus].

Rikkomukset voidaan jakaa kolmeen luokkaan, nimittäin vakavaa vähäisempiin, vakaviin ja erittäin vakaviin rikkomuksiin.

– Vakavaa vähäisemmät rikkomukset:

Esimerkiksi sellaiset useasti vertikaaliset rajoitukset, joiden tarkoituksena on rajoittaa kauppaa, mutta joiden vaikutus markkinoihin on rajoitettu, ja jotka koskevat merkittävää mutta suhteellisen kapeaa osaa yhteismarkkinoista.

Mahdollinen määrä: 1 000 [euroa] – 1 miljoonaa [euroa].

– Vakavat rikkomukset:

Useimmiten edellisen kohdan kaltaiset horisontaaliset tai vertikaaliset rajoitukset, joita sovelletaan kuitenkin ankarammin, [jotka] vaikuttavat markkinoihin laajemmin ja [jotka] voivat vaikuttaa suureen osaan yhteismarkkinoista. – –

Mahdollinen määrä: 1 miljoonaa [euroa] – 20 miljoonaa [euroa].

– Erittäin vakavat rikkomukset:

Pääasiassa hintakartellit tai markkinoiden jakaminen horisontaalisin rajoituksin tai muut menettelyt, jotka vaikuttavat sisämarkkinoiden moitteettomaan toimintaan, kuten muiden sulkeminen pois kansallisilta markkinoilta tai monopolia vastaavassa asemassa toimivien yritysten määräävän aseman väärinkäyttö – –.

Mahdollinen määrä: yli 20 miljoonaa [euroa].

– –

Lisäksi on tarpeen ottaa huomioon [kilpailusääntöjen rikkojien] todellinen taloudellinen kapasiteetti [aiheuttaa merkittävää vahinkoa] muille talouden toimijoille ja erityisesti kuluttajille – – ja määrittää sakon määrä tasolle, joka on riittävän varoittava.

– –”

II Tosiseikat ja riidanalainen päätös

5 Asian käsittelyn aiemmat vaiheet, sellaisena kuin ne käyvät ilmi valituksenalaisesta tuomiosta, voidaan tiivistää seuraavasti.

6 Valittajat ovat saksalaisia yhtiöitä, jotka ilmoittavat olevansa Euroopan johtavimpia muovisten ja metallisten lyhyttavaroiden sekä ompelutarvikkeiden merkkejä.

7 Komissio suoritti 6.2.1962 annetun neuvoston asetuksen N:o 17 (perustamissopimuksen [81] ja [82] artiklan ensimmäinen täytäntöönpanoasetus; EYVL 13, s. 204) 14 artiklan 3 kohdan nojalla 7.11.2001 ja 8.11.2001 tarkastukset useissa sellaisten yhteisössä toimivien lyhyttavaroiden valmistajien ja jälleenmyyjien toimitiloissa, joiden joukossa olivat valittajat ja kaksi brittiläistä yritystä sekä niiden tytäryhtiöt eli yhtäältä Coats Holdings Ltd ja J & P Coats Ltd (jäljempänä yhdessä Coats) ja toisaalta Entaco Group Ltd ja Entaco Ltd (jäljempänä yhdessä Entaco).

8 Komissio toimitti 15.3.2004 väitetiedoksiannon valittajille, Entacolle sekä Coatsille.

9 Komissio teki 26.10.2004 riidanalaisen päätöksen.

10 Mainitun päätöksen 1 artiklassa komissio totesi, että valittajat, Coats ja Entaco olivat osallistuneet yhdenmukaistettuihin menettelytapoihin ja tehneet ajalla 10.9.1994–31.12.1999 joukon kirjallisia, muodollisesti kahdenvälisiä sopimuksia, jotka käytännössä merkitsivät kolmenvälisiä sopimuksia, joilla nämä yritykset jakoivat tuotemarkkinat segmentoimalla metallisen ja muovisen lyhyttavaran Euroopan markkinat sekä maantieteelliset markkinat segmentoimalla neulojen Euroopan markkinat tai myötävaikuttivat niiden jakamiseen.

11 Komissio määräsi riidanalaisen päätöksen 2 artiklassa valittajille 30 miljoonan euron suuruisen sakon.

12 Komissio totesi riidanalaisessa päätöksessä vahvistaneensa sakon kilpailusääntöjen rikkomisen vakavuuden ja keston mukaan. Komissio otti kilpailusääntöjen rikkomisen vakavuuden osalta huomioon rikkomisen laadun, sen todellisen vaikutuksen markkinoihin sekä merkityksellisten maantieteellisten markkinoiden laajuuden. Komissio päätteli näiden tekijöiden perusteella, että kyseiseen kartelliin osallistuneet yritykset olivat syyllistyneet ”erittäin vakavaan” kilpailusääntöjen rikkomiseen, minkä perusteella se vahvisti valittajille määrätyn sakon laskentapohjaksi 20 miljoonaa euroa.

13 Komissio totesi kilpailusääntöjen rikkomisen kestosta, että se oli ulottunut vähintään viiden vuoden ja kolmen kuukauden pituiselle ajanjaksolle. Tästä syystä se korotti sakon laskentapohjaa 50 prosenttia ja vahvisti siten valittajien sakon perusmääräksi 30 miljoonaa euroa.

14 Komissio jätti valittajien osalta lisäksi ottamatta huomioon lieventävät olosuhteet ja korosti erityisesti, että lainvastaisen sopimuksen sovittua aikaisempi lopettaminen ei johtunut sen toimenpiteestä ja että se oli jo ottanut huomioon tämän sovittua aikaisemman lopettamisen määrittäessään kilpailusääntöjen rikkomisen keston.

III Valituksenalainen tuomio

15 Valittajat nostivat 28.1.2005 kanteen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa ja vaativat ensisijaisesti riidanalaisen päätöksen kumoamista niitä koskevilta osin ja toissijaisesti niille määrätyn sakon kumoamista tai sen määrän alentamista.

16 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin hyväksyi valituksenalaisella tuomiolla kanteen osittain eli siltä osin kuin siinä vaadittiin sakon alentamista, sillä se totesi, että valittajilta oli evätty perusteettomasti sakkojen määräämättä jättämisestä tai lieventämisestä kartelleja koskevissa asioissa annetun komission tiedonannon (EYVL 1996, C 207, s. 4) määräysten soveltaminen. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin alensi EY 229 artiklassa tarkoitetun täyden harkintavaltansa nojalla valittajille määrätyn sakon 27 miljoonaan euroon. Se hylkäsi kanteen muilta osin.

IV Asianosaisten vaatimukset yhteisöjen tuomioistuimessa

17 Valittajat vaativat muutoksenhaussaan, että yhteisöjen tuomioistuin

– kumoaa valituksenalaisen tuomion siltä osin kuin se on niille vastainen

– kumoaa riidanalaisen päätöksen niitä koskevilta osin

– toissijaisesti kumoaa kyseisen päätöksen 2 artiklassa niille määrätyn sakon tai alentaa sen määrää

– vielä toissijaisemmin palauttaa asian ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen sen ratkaisemista varten ja

– velvoittaa komission korvaamaan kaikki oikeudenkäyntikulut.

18 Komissio vaatii, että yhteisöjen tuomioistuin

– hylkää valituksen ja

– velvoittaa valittajat korvaamaan oikeudenkäyntikulut tässä oikeusasteessa.

V Valitus

19 Valittajat vetoavat valituksensa tueksi viiteen valitusperusteeseen, jotka käsitellään peräkkäin valittajien esittämässä järjestyksessä.

A *Ensimmäinen valitusperuste, joka koskee hallinnollisen menettelyn eriyttämisen yhteydessä tapahtunutta puolustautumisoikeuksien loukkaamista ja perusteluvelvollisuuden laiminlyöntiä*

1. Valituksenalainen tuomio

20 Vastauksena valittajien väitteisiin, joiden mukaan alun perin asiassa nimeltään ”Lyhyttavara” aloitetun menettelyn eriyttämisellä kahdeksi erilliseksi menettelyksi eli ”Lyhyttavara: neulat” -nimiseksi menettelyksi (jäljempänä neuloja koskeva asia) ja ”Lyhyttavara: kiinnittimet” -nimiseksi menettelyksi (jäljempänä kiinnittimiä koskeva asia) oli loukattu puolustautumisoikeuksia, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi valituksenalaisen tuomion 61 kohdassa seuraavaa:

” – – on todettava, että valittajille 15.3.2004 toimitetun väitetiedoksiannon otsikkona on yksiselitteisesti ’Väitetiedoksianto asiassa PO/Lyhyttavara: neulat’. Valittajat tiesivät täten viimeistään kyseisenä päivänä, että komissio oli aloittanut erillisen menettelyn neulamarkkinoiden osalta. Ne kykenivät siten puolustautumaan menettelyn eriyttämistä vastaan väitetiedoksiantoon antamassaan vastauksessa.”

2. Asianosaisten lausumat

21 Valittajat väittävät, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin teki oikeudellisen virheen, kun se totesi valituksenalaisen tuomion 61 kohdassa, että valittajat tiesivät ainakin mainitusta väitetiedoksiannosta lähtien, että komissio aloittaisi kaksi erillistä menettelyä, ja että ne kykenivät näin ollen puolustautumaan tätä hallinnollisen menettelyn eriyttämistä vastaan. Valittajien mukaan tästä väitetiedoksiannosta kävi ilmi yksinomaan, että komissio katsoi, että niiden menettely neulojen alalla oli erillinen kilpailusääntöjen rikkominen niiden menettelyyn kiinnittimien alalla nähden. Valittajat olisivat voineet arvioida tämän toimenpiteen laillisuuden ainoastaan, jos tosiseikat,

joiden perusteella komissio eriytti menettelyn, olisi esitetty riittävän yksityiskohtaisesti, ja ne olisivat siten voineet puolustaa tehokkaasti intressejään.

22 Valittajat lisäävät, että komissio laiminlöi perusteluvelvollisuutensa, koska se ei täsmentänyt menettelyn eriyttämisen perusteita.

23 Komissio väittää, että valittajat rajoittuivat väittämään ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa, että niille ei ollut annettu mahdollisuutta huomauttaa komissiolle siitä, että sakot, jotka niille voitiin määrätä näissä kahdessa asiassa, eivät voineet ylittää näiden asioiden välisen yhteyden johdosta asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan 2 kohdassa säädettyä kattoa, joka on 10 prosenttia niiden Euroopan unionissa toteutuneesta kokonaisliikevaihdosta.

24 Komission, joka kiistää perustelujen puutteellisuuden tältä osin, näkemyksen mukaan ensimmäinen valitusperuste on katsottava näin ollen uudeksi, ja se on siten jätettävä tutkimatta tai toissijaisesti hylättävä perusteettomana siltä osin kuin se koskee perusteluvelvollisuuden laiminlyöntiä.

3. Yhteisöjen tuomioistuimen arviointi asiasta

25 Ilman että tarvitsee tutkia sitä, otetaanko ensimmäinen valitusperuste tutkittavaksi, on todettava, että sitä ei voida hyväksyä.

26 Puolustautumisoikeuksien kunnioittaminen kilpailupolitiikan alaan liittyvien hallinnollisten menettelyjen toimittamisessa tosin on yhteisön oikeuden yleinen oikeusperiaate, jonka noudattamista yhteisöjen tuomioistuin valvoo (ks. vastaavasti yhdistetyt

asiat C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P–C-252/99 P ja C-254/99 P, Limburgse Vinyl Maatschappij ym. v. komissio, tuomio 15.10.2002, Kok., s. I-8375, 167–171 kohta; yhdistetyt asiat C-65/02 P ja C-73/02 P, ThyssenKrupp v. komissio, tuomio 14.7.2005, Kok., s. I-6773, 92 kohta ja asia C-105/04 P, Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied v. komissio, tuomio 21.9.2006, Kok., s. I-8725, 35 kohta).

27 EY 81 artiklan mukaisessa menettelyssä on kuitenkin erotettava hallinnollisen menettelyn kaksi vaihetta toisistaan eli väitetiedoksiantoa edeltävä tutkintavaihe ja tämän jälkeinen hallinnollinen menettely. Kumpaankin näistä toisiaan seuraavista vaiheista liittyy oma sisäinen logiikka; ensimmäisen vaiheen perusteella komission on voitava ottaa kantaa siihen, kuinka menettelyä jatketaan, ja toisen vaiheen nojalla sen on voitava ottaa lopullisesti kantaa kilpailusääntöjen rikkomista koskevaan moitteeseen (ks. em. yhdistetyt asiat Limburgse Vinyl Maatschappij ym. v. komissio, tuomion 181–183 kohta ja asia Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied v. komissio, tuomion 38 kohta).

28 Yhteisön säädöksissä säädetyssä väitetiedoksiannossa esitettyjen arviointien tarkoituksena on määrittää hallinnollisen menettelyn kohde suhteessa yrityksiin, joita kohtaan menettely on aloitettu (ks. mm. yhdistetyt asiat 142/84 ja 156/84, British American Tobacco ja Reynolds Industries v. komissio, tuomio 17.11.1987, Kok., s. 4487, Kok. Ep. IX, s. 249, 70 kohta). Väitetiedoksiannossa on tässä tarkoituksessa esitettävä selkeästi kaikki ne olennaiset seikat, joihin komissio menettelyn tässä vaiheessa perustaa näkemyksensä. Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan tämä voidaan kuitenkin tehdä tiivistelmänomaisesti, sillä väitetiedoksianto on valmisteleva asiakirja, jossa tosiseikoista ja oikeudellisista seikoista tehdyt arviot ovat täysin väliaikaisia (ks. mm. yhdistetyt asiat 100/80–103/80, Musique Diffusion française ym. v. komissio, tuomio 7.6.1983, Kok., s. 1825, Kok. Ep. VII, s. 133, 14 kohta ja yhdistetyt asiat C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P ja C-219/00 P, Aalborg Portland ym. v. komissio, tuomio 7.1.2004, Kok., s. I-123, 67 kohta).

29 Nyt esillä olevassa asiassa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi valituksenalaisen tuomion 61 kohdassa, että valittajille lähetetyn väitetiedoksiannon otsikkona oli ”Väitetiedoksianto asiassa PO/Lyhyttavara: neulat”. Valittajat myönsivät itse valituk-

sessaan, että väitetiedoksiannosta kävi ilmi, että komissio katsoi, että niiden menettely neulojen alalla oli erillinen kilpailusääntöjen rikkominen niiden menettelyyn kiinnittimien alalla nähden.

30 Valittajat eivät siten kiistä sitä, että väitetiedoksianto oli laadittu nyt esillä olevassa asiassa riittävän selkein ilmauksin, jotta valittajat voivat tosiasiallisesti saada tiedon siitä, mihin toimintaan komissio väitti niiden syyllistyneen, sekä siitä, kuinka komissio aikoi jatkaa menettelyä.

31 Ainoa peruste, johon valittajat vetoavat sen väitteensä tueksi, jonka mukaan ne eivät voineet tehokkaasti puolustautua tässä vaiheessa, perustuu siihen, että valittajien mukaan väitetiedoksiantoa rasitti perustelujen puutteellisuus sen osalta, että komissio aikoi jatkaa menettelyä eriytetysti.

32 Tätä väitettä ei voida hyväksyä.

33 Tämä tarkoittaisi nimittäin, että komission edellytetään ei ainoastaan ilmoittavan ne tosiseikat ja oikeudelliset seikat, joita se tässä hallinnollisen menettelyn vaiheessa pitää yhteisön kilpailuoikeuden rikkomisena, vaan myös esittävän ainakin tiivistelmänomaisesti perusteet sille, miksi se ei aio tässä samassa menettelyssä perustaa ratkaisuaan tiettyihin seikkoihin, joita se alun perin tutki tai aikoi tutkia. Komissiolla oleva perusteluvelvollisuus väitetiedoksiantoa lähetettäessä ulottuisi täten seikkoihin, jotka eivät sinänsä ole olennaisia sen menettelyn kulun kannalta, johon komissio aikoo ryhtyä. Tällainen perusteluvelvollisuus ylittäisi tämän tuomion 28 kohdassa viitatussa oikeuskäytännössä määritellyt vaatimukset.

34 Tämän johdosta ensimmäinen valitusperuste on joka tapauksessa hylättävä perusteettomana.

B *Toinen valitusperuste, joka koskee oikeussuojan epäämisen kieltoa*

1. Valituksenalainen tuomio

35 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi valituksenalaisen tuomion 64 kohdassa, että komissiolla on oikeus objektiivisin perustein sekä eriyttää menettely että yhdistää menettelyt. Vastauksena valittajien väitteisiin, joiden mukaan nyt esillä olevassa asiassa ei ollut olemassa tällaisia perusteita, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi saman tuomion 65 kohdassa, että tilanne ei ollut täysin verrattavissa tilanteeseen, jossa se oli hyväksynyt tällaisen eriyttämisen, koska kyse oli erillisistä kilpailusääntöjen rikkomisista. Valittajien väitteistä, joiden mukaan menettelyt, joihin niiden väitettiin syyllistyneen, muodostivat tosiasiassa yhtenä kokonaisuutena pidettävän kilpailusääntöjen rikkomisen, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi kuitenkin mainitun tuomion 66 kohdassa, että nämä väitteet voitiin osoittaa oikeaksi vasta sen jälkeen, kun kiinnittimiä koskevassa asiassa oli tehty päätös.

2. Asianosaisten lausumat

36 Valittajat arvostelevat ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta siitä, että se teki oikeudellisen virheen, kun se kieltäytyi tutkimasta menettelyn eriyttämisen laillisuutta, vaikka se yhtäältä totesi, että komissio voi tehdä tällaisen eriyttämisen vain silloin, kun on kyse erillisistä kilpailusääntöjen rikkomisista, ja vaikka sillä toisaalta oli käytettävissään neuloja koskevassa asiassa 16.9.2004 annetun väitetiedoksiannon ja kiinnittimiä koskevassa asiassa 8.3.2006 annetun väitetiedoksiannon muodossa tietoja, joiden perusteella voidaan olettaa, että komissio oli eriyttänyt mielivaltaisesti yhtenä kokonaisuutena pidettävän kilpailusääntöjen rikkomisen. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi valituksenalaisen tuomion 66 kohdassa virheellisesti, että koska komissio ei ollut tehnyt kiinnittimiä koskevassa asiassa päätöstä silloin, kun

ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin saattoi neuloja koskevan asian päätösharkintaan, olettamat kiinnittimiä koskevassa asiassa tehtävästä ratkaisusta olivat luonteeltaan spekulatiivisia.

37 Komission mukaan tämä valitusperuste on hylättävä. Sen mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi perustellusti, että valittajien väitteitä ei voitu tutkia ennen kuin kiinnittimiä koskevassa asiassa oli tehty päätös.

3. Yhteisöjen tuomioistuimen arviointi asiasta

38 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi valituksenalaisen tuomion 64–66 kohdassa, että sen oman oikeuskäytännön mukaan yhteisön kilpailusääntöjen rikkomista koskeva menettely voidaan eriyttää ja siinä voidaan tehdä useampia päätöksiä, joilla määrätään eri sakkoja, edellyttäen, että on kyse erillisistä kilpailusääntöjen rikkomisista.

39 Valittajat eivät kiistä tätä arviointia, mutta ne arvostelevat ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta siitä, että se ei tutkinut sitä, olivatko nyt esillä olevassa asiassa yhtäältä neuloja koskevassa asiassa tehdyssä riidanalaisessa päätöksessä kyseenalaiseksi asetettu menettely ja toisaalta 8.3.2006 päivätyssä kiinnittimiä koskevassa asiassa annetussa väitetiedoksiannossa yksilöity menettely erillisiä kilpailusääntöjen rikkomisia.

40 Kuten tämän tuomion 28 kohdassa on todettu, väitetiedoksianto on vain valmisteleva asiakirja, jossa tosiseikoista ja oikeudellisista seikoista tehdyt arviot ovat täysin väliaikaisia. Myöhemmän päätöksen ei välttämättä tarvitse olla toisinto väitetiedoksiannosta, koska komission pitää ottaa huomioon seikat, jotka perustuvat hallinnolliseen menettelyyn, ja joko hylättävä perusteettomat väitteet tai muokattava ja täydennettävä sekä tosiseikkojen että oikeudellisten seikkojen osalta huomioon ottamiensa väitteiden tueksi esittämiään perusteluja (ks. mm. em. yhdistetyt asiat Musique Diffusion française ym. v. komissio, tuomion 14 kohta ja yhdistetyt asiat Aalborg Portland ym. v. komissio, tuomion 67 kohta).

41 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei täten tehnyt oikeudellista virhettä, kun se totesi valituksenalaisen tuomion 66 kohdassa, että niin kauan kuin kiinnittimiä koskevassa asiassa ei ollut tehty päätöstä, kaikki olettamukset erillisten kilpailusääntöjen rikkomisten olemassaolosta olivat luonteeltaan spekulatiivisia.

42 Valittajat eivät voi vedota oikeussuojan epäämiseen, koska, kuten ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen noudattamasta päättelystä käy ilmi, sen jälkeen kun kiinnittimiä koskevassa asiassa oli tehty päätös, ne voivat esittää tämän päätöksen laillisuusvalvonnan yhteydessä väitteet, jotka koskevat yhtenä kokonaisuutena pidettävän kilpailusääntöjen rikkomisen olemassaoloa. Kuten valittajat ovat istunnossa ilmoittaneet, ne ovat lisäksi nostaneet EY 230 artiklan nojalla ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa kanteen, jolla ne vaativat komission kiinnittimiä koskevassa asiassa tekemän päätöksen kumoamista.

43 Toinen peruste on näin ollen hylättävä perusteettomana.

C *Kolmas valitusperuste, jonka mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on ottanut riittämättömällä tavalla huomioon kilpailusääntöjen rikkomisen vakavuuden määrittämiseen liittyvän komission perusteluvelvollisuuden laiminlyöntiä koskevan toteamuksen*

44 Tämä valitusperuste on kaksiosainen ja perustuu siihen, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on ottanut riittämättömällä tavalla huomioon toteamuksen, jonka mukaan komissio oli laiminlyönyt perusteluvelvollisuuden yhtäältä merkityksellisten markkinoiden koon osalta ja toisaalta kilpailusääntöjen rikkomisesta markkinoihin aiheutuneen todellisen vaikutuksen osalta.

1. Kolmannen valitusperusteen ensimmäinen osa, jonka mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on ottanut riittämättömällä tavalla huomioon toteamuksen, jonka mukaan komissio oli laiminlyönyt perusteluvelvollisuuden merkityksellisten markkinoiden koon osalta

a) Valituksenalainen tuomio

45 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi valituksenalaisen tuomion 87 kohdassa, että komissiolla ei ollut sopimusten kilpailunvastaisen tarkoituksen vuoksi velvollisuutta tässä tapauksessa rajata markkinoita EY 81 artiklan 1 kohdan soveltamiseksi. Se täsmensi kuitenkin mainitun tuomion 88 kohdassa, että koska riidanalaisen päätöksen päätösosassa määrättiin sakko asetuksen N:o 1/2003 nojalla, merkityksellisiin markkinoihin liittyvät tosiseikkoja koskevat toteamukset olivat merkityksellisiä, vaikka niiden riittämättömyys ei ollut omiaan aiheuttamaan kyseisen päätöksen täydellistä kumoamista.

46 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi valituksenalaisen tuomion 89 kohdassa tältä osin seuraavaa:

”Suuntaviivojen mukaan kilpailusääntöjen rikkomisen vakavuuden arvioinnissa on – – ’otettava huomioon’ paitsi kilpailusääntöjen rikkomisen laatu, myös ’sen todellinen vaikutus markkinoihin, jos se on mitattavissa’ (1 kohdan A alakohdan ensimmäinen alakohta). Jotta kyettäisiin arvioimaan kilpailusääntöjen rikkomisen todellinen vaikutus markkinoihin, näiden markkinoiden rajaaminen on välttämätöntä. Suuntaviivoissa määrätään myös, että kilpailusääntöjen rikkomisen vakavuuden määrittämiseksi on ’tarpeen ottaa huomioon [kilpailusääntöjen rikkojien] todellinen taloudellinen kapasiteetti [aiheuttaa merkittävää vahinkoa] muille talouden toimijoille’ (1 kohdan A alakohdan neljäs alakohta), mikä merkitsee sitä, että on välttämätöntä määrittää markkinoiden koko ja asianomaisten yritysten markkinaosuudet.”

47 Sen jälkeen kun ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin oli arvioinut valituksenalaisen tuomion 95 kohdassa, että merkityksellisten tuotemarkkinoiden rajaamista koskeneet perustelut eivät olleet puutteellisia, se tutki riidanalaiseen päätökseen sisältyneet markkinoiden kokoa koskeneet komission toteamukset.

48 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi valituksenalaisen tuomion 98 kohdassa, että komission yksilöimien kolmien tuotemarkkinoiden kokoa koskeneet komission arvioinnit olivat puutteellisia eikä niiden perusteella ollut mahdollista selvittää kaikkien asianomaisten markkinoiden kokoa. Se päätteli tästä mainitun tuomion 99 kohdassa, että riidanalaista päätöstä ”rasittaa perustelujen puutteellisuus, mikä saattaisi johtaa [kyseisen] päätöksen osittaiseen kumoamiseen, elleivät asianomaisten yritysten todellista taloudellista kapasiteettia aiheuttaa merkittävää vahinkoa koskevat komission toteamukset olisi perusteltuja riidanalaisen päätöksen muiden perustelujen vuoksi”.

49 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi valituksenalaisen tuomion 100 ja 101 kohdassa, että valittajat eivät missään vaiheessa kyseenalaistaneet riidanalaisessa päätöksessä esitettyjä tällaisen kapasiteetin olemassaolon vahvistavia komission toteamuksia, nimittäin muun muassa niiden markkinajohtajuusasemaa neulojenvalmistuksen Euroopan markkinoilla, joilla kilpailu oli erittäin vähäistä.

b) Asianosaisten lausumat

50 Valittajien mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin rikkoi EY 253 artiklaa, kun se ei kumonnut riidanalaista päätöstä, vaikka se totesi, että perusteluvelvollisuus oli laiminlyöty merkityksellisten markkinoiden koon osalta. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei siten ottanut huomioon sitä, että tämä laiminlyönti on vaikuttanut kilpailusääntöjen rikkomisen vakavuuden määrittämiseen, koska sen määrittäminen edellyttää turvautumista päällekkäin useisiin perusteisiin, eikä sitä, että komissio totesi itse mainitussa päätöksessä ottaneensa huomioon merkityksellisten markkinoiden koon sekä sen, oliko kilpailusääntöjen rikkojilla taloudellista kapasiteettia aiheuttaa merkittävää vahinkoa.

51 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin teki myös oikeudellisen virheen katsoessaan, että komissio oli kuvannut riittävällä tavalla kilpailusääntöjen rikkomisen todellisen vaikutuksen markkinoihin viitatessaan valittajien markkinajohtajuusasemaan. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei siten ottanut huomioon sitä, että sen määrittäminen, onko yrityksellä todellista taloudellista kapasiteettia aiheuttaa merkittävää vahinkoa, ja markkinoihin aiheutuvan todellisen vaikutuksen määrittäminen eroavat toisistaan.

52 Valittajat katsovat, että valituksenalaisen tuomion 89 kohdan perustelujen ja 99 ja 100 kohdan perustelujen välillä on siten ristiriita.

53 Komissio vastaa, että jos valituksenalaista tuomiota luetaan oikein, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on hyväksynyt merkityksellisten markkinoiden koon määrittämistä koskevan velvollisuuden vain siltä osin kuin kyseessä on yritysten kapasiteetti aiheuttaa merkittävää vahinkoa. Komissio vapautuu kuitenkin velvollisuudesta määrittää markkinoiden koko, jos tämä kapasiteetti voidaan todeta muilla keinoin, kuten nyt käsiteltävänä olevassa asiassa. Lisäksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen oikeuskäytännöstä ilmenee, että suuntaviivoissa kuvattu sakkojen laskentamenetelmä ei missään tapauksessa edellytä sitä, että merkityksellisten markkinoiden koko otettaisiin huomioon sakon laskentapohjaa määritettäessä.

c) Yhteisöjen tuomioistuimen arviointi asiasta

54 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan yhteisön kilpailusääntöjen rikkomisten vakavuus on määritettävä erittäin monien seikkojen, kuten muun muassa asian ominaispiirteiden, asiayhteyden ja sakkojen ennalta ehkäisevän vaikutuksen perusteella, vaikka huomioon otettavista arviointiperusteista ei ole vahvistettu sitovaa tai tyhjentävää luetteloa (ks. mm. em. yhdistetyt asiat Limburgse Vinyl Maatschappij ym. v. komissio, tuomion 465 kohta; yhdistetyt asiat C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P–C-208/02 P ja C-213/02 P, Dansk Rørindustri ym. v. komissio, tuomio 28.6.2005, Kok., s. I-5425, 241 kohta ja asia C-407/04 P, Dalmine v. komissio, tuomio 25.1.2007, Kok., s. I-829, 129 kohta).

55 Toisin kuin valittajat väittävät, merkityksellisten markkinoiden koko ei täten lähtökohtaisesti ole pakollinen tekijä vaan vain yksi merkityksellisistä tekijöistä arvioitaessa rikkomisen vakavuutta ja vahvistettaessa sakon määrää (ks. vastaavasti em. asia Dalmine v. komissio, tuomion 132 kohta).

56 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi kuitenkin valituksenalaisen tuomion 89 kohdassa, että suuntaviivojen 1 kohdan A alakohdan neljännen alakohdan mukaan kilpailusääntöjen rikkomisen vakavuuden arvioimiseksi on tarpeen ottaa huomioon yritysten todellinen taloudellinen kapasiteetti aiheuttaa merkittävää vahinkoa muille talouden toimijoille. Se totesi lisäksi, että tämä huomioon ottaminen merkitsee sitä, että on tarpeen määrittää markkinoiden koko.

57 Valittajat eivät riitauta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tekemää arviointia, mutta ne väittävät, että viimeksi mainittu esitti myöhemmin keskenään ristiriitaisia toteamuksia, kun se totesi valituksenalaisen tuomion 101 kohdassa, että viittaus valittajien markkinajohtajuusasemaan merkityksellisillä markkinoilla voi olla riittävä kuvaus kilpailusääntöjen rikkomisen todellisesta vaikutuksesta näihin markkinoihin.

58 Tältä osin on todettava, että valittajat tulkitsevat valituksenalaisen tuomion 101 kohtaa virheellisesti. Tästä kohdasta ilmenee nimittäin, että viittausta valittajien markkinajohtajuusasemaan pidetään merkityksellisenä tekijänä sen todellisen taloudellisen kapasiteetin arvioimiseksi, joka viimeksi mainituilla on merkittävän vahingon aiheuttamiseen muille talouden toimijoille, eikä, kuten valittajat väittävät, kilpailusääntöjen rikkomisesta markkinoihin aiheutuneen todellisen vaikutuksen arvioimiseksi.

59 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin esitti kuitenkin keskenään todella ristiriitaisia toteamuksia, kun se yhtäältä totesi valituksenalaisen tuomion 89 kohdassa, että sen taloudellisen kapasiteetin arvioiminen, joka yrityksellä on merkittävän vahingon aiheuttamiseen, edellyttää välttämättä markkinoiden koon määrittämistä, ja kun se toisaalta katsoi mainitun tuomion 99–101 kohdassa, että sen tältä osin toteama perustelujen puutteellisuus voitaisiin korjata muilla toteamuksilla, kuten nyt käsiteltävänä olevassa asiassa sillä, että valittajat ovat markkinajohtajia mainituilla markkinoilla.

60 Tämän ristiriidan perusteella ei kuitenkaan voida todeta, toisin kuin valittajat vaativat, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on ottanut riittämättömällä tavalla huomioon sen, että komissio laiminlöi perusteluvelvollisuutensa merkityksellisten markkinoiden koon osalta.

61 Toisin kuin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi valituksenalaisen tuomion 89 kohdassa, todellisen taloudellisen kapasiteetin, joka kilpailusääntöjen rikkojilla on merkittävän vahingon aiheuttamiseen muille talouden toimijoille, huomioon ottaminen suuntaviivojen 1 kohdan A alakohdan neljännen alakohdan mukaisesti ei nimittäin merkitse sitä, että on tarpeen määrittää markkinoiden koko.

62 Yhteisöjen tuomioistuin on tosin todennut, että sakon määrän vahvistamiseksi yritysten markkinaosuudet ovat merkityksellisiä sen määrittämisessä, millaista vaikutusvaltaa yritys on voinut käyttää markkinoilla (asia C-185/95 P, Baustahlgewebe v. komissio, tuomio 17.12.1998, Kok., s. I-8417, 139 kohta).

63 Julkisasiamiehen ratkaisuehdotuksensa 98–101 kohdassa esittämien perustelujen vuoksi edellisessä kohdassa mainitusta oikeuskäytännöstä ei voida kuitenkaan päätellä, että arvioitaessa yrityksen vaikutuksia markkinoihin tai, suuntaviivojen sanamuodon mukaisesti, sen todellista taloudellista kapasiteettia aiheuttaa merkittävää vahinkoa muille talouden toimijoille, näitä mahdollisuuksia pitäisi mitata siten, että komissio velvoitetaan rajaamaan markkinat etukäteen ja arvioimaan niiden koko ottamalla huomioon tämän yrityksen liikevaihdon määrä.

64 Nyt kyseessä olevan kilpailusääntöjen rikkomisen kaltaisessa tilanteessa, jossa on kyse markkinoiden jakamisesta, edellä mainitussa asiassa Baustahlgewebe vastaan komissio annetun tuomion niin muodollisesta tulkinnasta kuin tulkinnasta, johon valittajat vetoavat, seuraisi lisäksi se, että komissiolle asetettaisiin sakkojen laskemismenetelmän osalta velvollisuus, jota sillä ei vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan EY 81 artiklaa sovellettaessa ole, kun kyseessä olevalla kilpailusääntöjen rikkomisella on kilpailunvastainen tarkoitus (ks. mm. em. yhdistetyt asiat Aalborg Portland ym. v. komissio, tuomion 261 kohta ja asia Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied v. komissio, tuomion 125 kohta).

65 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi siten perustellusti valituksenalaisen tuomion 99–101 kohdassa, että valittajien todellinen taloudellinen kapasiteetti

aiheuttaa merkittävää vahinkoa muille talouden toimijoille voidaan osoittaa sellaisilla toteamuksilla kuin valittajien markkinajohtajuusasemalla merkityksellisillä markkinoilla.

66 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen päättelyssä olevista niistä ristiriitaisista perusteluista huolimatta, jotka valittajat perustellusti toivat esiin, tästä seuraa, että kolmannen valitusperusteen ensimmäinen osa on hylättävä perusteettomana.

2. Kolmannen valitusperusteen toinen osa, jonka mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on ottanut riittämättömällä tavalla huomioon toteamuksen, jonka mukaan komissio on laiminlyönyt perusteluvelvollisuuden kilpailusääntöjen rikkomisesta markkinoihin aiheutuneen todellisen vaikutuksen osalta

a) Valituksenalainen tuomio

67 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi valituksenalaisen tuomion 109–112 kohdassa seuraavaa:

”109 – – todellinen vaikutus markkinoihin on otettava huomioon vain, ’jos se on mitattavissa’. Komissio ei ollut kuitenkaan menettelyn missään vaiheessa väittänyt, että tässä tapauksessa tämä vaikutus ei ollut mitattavissa, ja se rajoittui vastineessaan tältä osin huomauttamaan, että [valittajien] ja Entacon välillä tehdyissä sopimuksissa sovittu tuotemarkkinoiden ja maantieteellisten markkinoiden jakaminen toteutettiin ja että sillä oli ’siten välttämättä todellisia vaikutuksia kilpailuedellytyksiin yhteisöjen markkinoilla’.

110 Tämä päätelmä ei ole kuitenkaan vakuuttava. – –

111 Riidanalaisen päätöksen 318–320 perustelukappaleessa komissio – – nojautui – – yksinomaan syy-yhteyteen kartellin täytäntöönpanon ja sen markkinoihin aiheuttaman todellisen vaikutuksen välillä, mikä ei ole kuitenkaan riittävää sakon laskemiseksi.

112 Komissio ei täten ole täyttänyt riittävällä tavalla perusteluvelvollisuuttaan tältä osin. Tästä aiheutuvia oikeudellisia seurauksia tarkastellaan jäljempänä 190 kohdassa ja sitä seuraavissa kohdissa.”

68 Valituksenalaisen tuomion 112 kohdassa todetusta perusteluvelvollisuuden laiminlyönnistä mahdollisesti aiheutuvista oikeudellisista seurauksista ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi saman tuomion 188 ja 189 kohdassa, että käsiteltävänä olleessa asiassa kilpailusääntöjen rikkominen, jonka tarkoituksena oli tuotemarkkinoiden ja maantieteellisten markkinoiden jakaminen, merkitsi ilmeistä kilpailuoikeuden rikkomista ja että se oli luonteeltaan erityisen vakava. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen mukaan, kun otetaan huomioon suuntaviivoissa esitetty määritelmä, kilpailusääntöjen rikkomisen luonnehtiminen ”erittäin vakavaksi” riidanalaisessa päätöksessä oli täten perusteltua.

69 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi lisäksi valituksenalaisen tuomion 190 kohdassa seuraavaa:

”Kilpailusääntöjen rikkomisesta markkinoihin aiheutuneen todellisen vaikutuksen arvioinnista on jo todettu, että komissio laiminlöi [riidanalaisessa päätöksessä] perusteluvelvollisuutensa – –. – – Tämä perustelujen puuttuminen ei voi kuitenkaan esillä olevassa asiassa johtaa sakon poistamiseen tai sen määrän alentamiseen, koska kilpailusääntöjen rikkomisen luonnehtiminen ’erittäin vakavaksi’ oli perusteltua ja koska komissio valitsi suuntaviivojen mukaisen pienimmän laskentapohjan tällaista kilpailusääntöjen rikkomista varten (tarkemmin sanoen ’vakavaa’ kilpailusääntöjen rikkomista koskevan enimmäismäärän) eli 20 miljoonaa euroa. Komissio näet korostaa perustellusti, että pienimmän määrän valinta riittää tässä tapauksessa kilpailusääntöjen rikkomisen vaikutusten vähenemisen huomioon ottamiseen kilpailusääntöjen rikkomisen ajanjakson aikana.”

b) Asianosaisten lausumat

70 Valittajien mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin rikkoi EY 253 artiklaa, kun se kieltäytyi kumoamasta riidanalaista päätöstä, vaikka se oli todennut, että perusteluvelvollisuus oli laiminlyöty kilpailusääntöjen rikkomisesta markkinoihin aiheutuneen tosiasiallisen vaikutuksen osalta. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin sekoitti mainitun päätöksen aineellista laillisuutta koskevan kysymyksen kysymykseen muodollisen perusteluvelvollisuuden rikkomisesta aiheutuviin oikeudellisiin seurauksiin, kun se totesi valituksenalaisen tuomion 190 kohdassa, että perustelujen puutteellisuus ei nyt esillä olevassa asiassa saa johtaa sakon poistamiseen tai sen alentamiseen, koska kilpailusääntöjen rikkomisen luonnehtiminen ”erittäin vakavaksi” oli perusteltua.

71 Komissio kiistää valittajien väitteet. Se katsoo kuitenkin, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin teki oikeudellisia virheitä valituksenalaisen tuomion 109–112 kohdassa. Yhtäältä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin edellytti, että komissio osoittaa mitattavissa olevan kilpailusääntöjen rikkomisesta markkinoihin aiheutuneen todellisen vaikutuksen puuttumisen, vaikka tuomioistuin ei ole itse todennut, että tämä vaikutus oli mitattavissa. Toisaalta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen toteamukset olivat ristiriidassa vakiintuneen oikeuskäytännön kanssa, sillä sen mukaan tarkoitukseltaan kilpailunvastaisen sopimuksen täytäntöönpano on riittävä peruste hylätä mahdollisuus päätellä, että se ei ole vaikuttanut markkinoihin. Komissio kehottaa näin ollen yhteisöjen tuomioistuinta korvaamaan perustelut siten, että valituksenalaisen tuomion 109–112 kohtaan sisältyvät näyttöä ja markkinoihin kohdistuvien vaikutusten mitattavuutta koskevat toteamukset hylätään.

c) Yhteisöjen tuomioistuimen arviointi asiasta

i) Vaatimus korvata komission perustelut

72 Vakiintuneessa oikeuskäytännössä katsotaan, että vaikka ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen esittämät perustelut ovat joltain osin yhteisön oikeuden vastaisia, valitus on hylättävä, jos tuomiolauselman tueksi on esitetty sellaisia muita perusteluita, että siitä ilmenevä lopputulos on perusteltu (ks. erityisesti asia C-30/91 P, Lestelle v.

komissio, tuomio 9.6.1992, Kok., s. I-3755, 28 kohta ja yhdistetyt asiat C-120/06 P ja C-121/06 P, FIAMM ym. v. neuvosto ja komissio, tuomio 9.9.2008, Kok., s. I-6513, 187 kohta).

73 Vaikka oletettaisiin, että perustelujen korvaamista koskeva vaatimus voitaisiin hyväksyä komission esittämän kaltaisessa tilanteessa, tämä vaatimus on nyt esillä olevassa asiassa hylättävä.

74 Aluksi siitä, onko komissiolla velvollisuus sakkojen laskemiseksi näyttää toteen kilpailusääntöjen rikkomisesta markkinoihin aiheutuneen todellisen vaikutuksen olemassaolo, on todettava, että vaikka tämä vaikutus on kilpailusääntöjen rikkomisen vakavuuden arvioimiseksi huomioon otettava tekijä, kyse on yhdestä tekijästä muiden, kuten kilpailusääntöjen rikkomisen laadun ja maantieteellisten markkinoiden laajuuden, joukossa. Suuntaviivojen 1 kohdan A alakohdan ensimmäisestä alakohdasta käy myös ilmi, että tämä vaikutus otetaan huomioon ainoastaan, jos se on mitattavissa (asia C-511/06 P, Archer Daniels Midland v. komissio, tuomio 9.7.2009, Kok., s. I-5843, 125 kohta).

75 Horisontaalisten hintakartellien tai markkinoiden jakamiseen tähtäävien kartellien osalta suuntaviivoista ilmenee myös, että näitä järjestelyjä voidaan pitää erittäin vakavina jo niiden laadun perusteella, ilman että komission pitäisi osoittaa kilpailusääntöjen rikkomisen todellinen vaikutus markkinoihin. Tässä tapauksessa kilpailusääntöjen rikkomisen todellinen vaikutus markkinoihin on vain yksi sellainen tekijä muiden joukossa, jonka perusteella komissio voi korottaa sakon laskentapohjaa mahdollisesta 20 miljoonan euron vähimmäismäärästä, jos tämä tekijä on mitattavissa.

76 Nyt käsiteltävänä olevassa asiassa kyseisen kartellin tarkoituksena oli markkinoiden jakaminen, ja sitä voitiin siten pitää erittäin vakavana kilpailusääntöjen rikkomisena, ilman että komission oli osoitettava tämän järjestelyn todellinen vaikutus markkinoihin.

77 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi kuitenkin valituksenalaisen tuomion 111 kohdassa, että riidanalaisen päätöksen sakon laskemista koskevassa osassa komissio käytti ”Kilpailusääntöjen rikkomisen todellinen vaikutus” -nimisen otsikon alla kolme kohtaa tämän tekijän tutkimiseen.

78 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin, joka totesi valituksenalaisen tuomion 109 kohdassa, että komissio ei ollut menettelyn missään vaiheessa väittänyt, että kilpailusääntöjen rikkomisen todelliset vaikutukset eivät olleet mitattavissa, pystyi näin ollen oikeudellista virhettä tekemättä toteamaan yhtäältä, että komissio katsoi riidanalaisessa päätöksessä kuvailtujen vaikutusten olleen mitattavissa, ja toisaalta, että komissio aikoi ottaa tämän tekijän huomioon sakon määrän laskemiseksi.

79 Toiseksi seikoista, jotka komission on tällaisessa tilanteessa esitettävä, jotta kilpailusääntöjen rikkomisesta markkinoihin aiheutunut todellinen vaikutus voidaan osoittaa, on todettava, että tämän toimielimen näkemys, jonka mukaan tältä osin riittää, että se viittaa kartellin täytäntöönpanoon, on hylättävä.

80 Tällainen viittaus ilman lisänäytön esittämistä merkitsee nimittäin vain olettamaa, jonka mukaan kartellin täytäntöönpanosta on aiheutunut vaikutus markkinoihin.

81 Vaikka se, että kilpailusääntöjen rikkomisella on todellinen vaikutus, ei ole välttämätön tekijä kilpailusääntöjen rikkomisen luonnehtimiseksi erittäin vakavaksi silloin, kun sopimuksella on kilpailunvastainen tarkoitus, komissio voi sillä perusteella, että se ottaa lisäksi tämän tekijän huomioon, korottaa sakon laskentapohjaa suuntaviivoissa vahvistetusta mahdollisesta 20 miljoonan euron vähimmäismäärästä siten, että kattona on ainoastaan asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan 2 kohdassa vahvistettu 10 prosenttia kyseisen yrityksen edellisen tilikauden liikevaihdosta.

82 Kun otetaan huomioon nämä vaikutukset, silloin kun komissio katsoo olevan asianmukaista ottaa sakon laskemiseksi huomioon tämä valinnainen tekijä, eli kilpailusääntöjen rikkomisesta markkinoihin aiheutunut todellinen vaikutus, se ei voi tyytyä esittämään pelkkää olettamaa, vaan sen on esitettävä, kuten julkisasiamies totesi ratkaisuehdotuksensa 140 kohdassa, konkreettisia, uskottavia ja riittäviä tietoja, joiden perusteella voidaan arvioida, millainen todellinen vaikutus kilpailusääntöjen rikkomisella on saattanut olla kilpailuun mainituilla markkinoilla.

83 Koska ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei siten tehnyt oikeudellista virhettä, kun se totesi valituksenalaisen tuomion 110 ja 111 kohdassa lähtökohtaisesti, että komissio ei olisi saanut ilman muita selityksiä rajoittua päättelemään kartellin täytäntöönpanon perusteella, että kartellista aiheutui todellisia vaikutuksia markkinoihin, ja tyytyä nojautumaan päätöksessään kartellin täytäntöönpanon ja siitä markkinoihin aiheutuvan todellisen vaikutuksen väliseen syy-yhteyteen.

84 Edellä esitetystä seuraa, että komission vaatimus perustelujen korvaamisesta on joka tapauksessa hylättävä.

ii) Valittajien väitteet

85 Valittajien väitettä, jonka mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin teki oikeudellisen virheen siltä osin kun se kieltäytyi kumoamasta riidanalaista päätöstä sen jälkeen, kun se oli todennut perusteluvelvollisuuden laiminlyönnin kilpailusääntöjen rikkomisesta markkinoihin aiheutuneen todellisen vaikutuksen osalta, ei voida hyväksyä.

86 Yhteisöjen tuomioistuinten komission kilpailuasioissa tekemiin päätöksiin kohdistamasta valvonnasta on todettava, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimelle asetuksen N:o 1/2003 31 artiklassa EY 229 artiklan mukaisesti annettu täysi harkintavalta, joka merkitsee enemmän kuin pelkkää laillisuusvalvontaa, jota harjoitettaessa voidaan vain hylätä kumoamiskanne tai kumota kanteen kohteena oleva toimi, merkitsee sitä, että tämä tuomioistuin voi muuttaa riidanalaista toimea,

jopa silloin, kun sitä ei kumota, ja ottaa huomioon kaikki tosiseikat muuttaakseen esimerkiksi sakon määrää (em. yhdistetyt asiat Limburgse Vinyl Maatschappij ym. v. komissio, tuomion 692 kohta).

87 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi suorittamassaan laillisuusvalvonnassa ensimmäiseksi valituksenalaisen tuomion 112 kohdassa, että perustelut olivat puutteelliset sellaisen tekijän osalta, jonka nojalla komissio määritti EY 81 artiklan rikkomisen vakavuuden sakon laskemiseksi, eli kilpailusääntöjen rikkomisesta markkinoihin aiheutuneen todellisen vaikutuksen osalta. Kun otetaan huomioon niiden tekijöiden määrä, joita komissio voi käyttää, kuten tämän tuomion 54 kohdassa on todettu, kilpailusääntöjen rikkomisen vakavuuden määrittämiseen sakon vahvistamista varten, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei tehnyt oikeudellista virhettä, kun se totesi, että sen tekemästä toteamuksesta, joka koski vain yhtä ainoaa näistä tekijöistä, ei automaattisesti seurannut riidanalaisen päätöksen kumoaminen eikä edes sen osittainen kumoaminen.

88 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin otti toiseksi sillä olevan täyden harkintavallan nojalla valituksenalaisen tuomion 190 kohdassa huomioon toteamansa laiminlyönnin ja tutki, oliko sillä vaikutusta sakon määrään ja oliko siten tarpeen muuttaa tätä määrää. Tämän tarkastelun yhteydessä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi, ettei ollut tarpeen muuttaa riidanalaisessa päätöksessä asetettua sakon laskentapohjaa.

89 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin arvioi siten laillisuusvalvonnan sekä sillä olevan täyden harkintavallan nojalla asianmukaisesti oikeudelliset seuraukset, jotka oli johdettava komission perusteluvelvollisuuden laiminlyönnistä kilpailusääntöjen rikkomisesta markkinoihin aiheutuneen todellisen vaikutuksen osalta.

90 Kolmannen valitusperusteen toinen osa on näin ollen hylättävä.

91 Kaikesta edellä esitetystä seuraa, että kolmas valitusperuste on hylättävä kokonaisuudessaan perusteettomana.

D *Neljäs valitusperuste, joka koskee suuntaviivojen rikkomista ja kilpailusääntöjen rikkomisen vakavuuden virheellistä arviointia*

92 Tämä valitusperuste on myös kaksiosainen; ensimmäinen perustuu siihen, että kilpailusääntöjen rikkomisesta markkinoihin aiheutuneen todellisen vaikutuksen määrittämisen virheellisyyttä ei ole otettu huomioon, ja jälkimmäinen perustuu siihen, että sitä, että valittajat lopettivat kilpailusääntöjen rikkomisen vapaaehtoisesti, ei ole otettu huomioon lieventävänä seikkana.

1. Neljännen valitusperusteen ensimmäinen osa, jonka mukaan kilpailusääntöjen rikkomisesta markkinoihin aiheutuneen todellisen vaikutuksen määrittämisen virheellisyyttä ei ole otettu huomioon

a) Valituksenalainen tuomio

93 Tämä valitusperusteen osa kohdistuu erityisesti valituksenalaisen tuomion 188–190 kohtaan, joihin on viitattu tämän tuomion 68 ja 69 kohdassa.

b) Asianosaisten lausumat

94 Valittajat väittävät, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin teki valituksenalaisen tuomion 188–190 kohdassa kaksinkertaisen oikeudellisen virheen. Yhtäältä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi, että kilpailusääntöjen rikkomisesta aiheutuvaa todellista vaikutusta koskeva perustelujen puutteellisuus oli vailla oikeudellista merkitystä, koska tätä rikkomista voitiin pitää ”erittäin vakavana” sen abstraktin muodon perusteella. Se, että kilpailusääntöjen rikkomisen konkreettisia olosuhteita ei otettu huomioon, on sekä suuntaviivojen että yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön ja komission päätöskäytännön vastaista. Toisaalta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on menetellyt virheellisesti katsoessaan, että suuntaviivojen mukainen sakon laskentapohja on ”erittäin vakavan” kilpailusääntöjen rikkomisen osalta vähimmäismäärä, josta ei saa poiketa. Tämä lähestymistapa on komission päätöskäytännön vastainen ja merkitsee suhteellisuusperiaatteen loukkaamista.

95 Komissio viittaa osittain perusteluihin, joita se on esittänyt kolmannen valitusperusteen yhteydessä kilpailusääntöjen rikkomisesta aiheutuvan todellisen vaikutuksen osalta. Se lisää, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei pitänyt suuntaviivojen mukaista sakon laskentapohjaa kynnyksenä, joka ei olisi ylitettävissä, vaan tutki sen oikeasuhteisuuden valituksenalaisen tuomion 206 ja 223 kohdassa. Komission päätöskäytäntöön liittyvistä valittajien väitteistä komissio toteaa, että viimeksi mainittujen esittämät esimerkit ovat joko asiaankuulumattomia taikka uusia tai paikkansapitämättömiä.

c) Yhteisöjen tuomioistuimen arviointi asiasta

96 Valittajien vetoamasta ensimmäisestä oikeudellisesta virheestä, jonka mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen väitetään luonnehtineen kilpailusääntöjen rikkomisen ylimalkaisesti ja ottamatta huomioon virhettä tästä rikkomisesta markkinoihin aiheutuneen todellisen vaikutuksen määrittämisessä, on todettava, että sakkojen määrän määrittämiseksi on otettava huomioon kilpailusääntöjen rikkomisen kesto ja muut tekijät, jotka voivat vaikuttaa kilpailusääntöjen rikkomisten vakavuuden arviointiin, kuten kunkin yrityksen käyttäytyminen, kunkin yrityksen osuus yhdenmukaistetun menettelytavan luomisessa, se hyöty, jonka ne ovat saaneet näistä menettelytavoista, yritysten koko, kyseisten tavaroiden arvo sekä se vaara, joka tällaisista kilpailusääntöjen rikkomisista aiheutuu Euroopan yhteisön tavoitteiden toteuttamiselle (ks. em. yhdistetyt asiat Musique Diffusion française ym. v. komissio,

tuomion 129 kohta ja em. yhdistetyt asiat Dansk Rørindustri ym. v. komissio, tuomion 242 kohta). Tästä seuraa, että kilpailunvastaisen menettelytavan vaikutus ei sellaisenaan ole ratkaiseva peruste arvioitaessa sakon asianmukaista määrää. Erityisesti menettelytavan suunnitelmallisuuteen liittyvillä seikoilla voi olla suurempi merkitys kuin sen vaikutuksiin liittyvillä seikoilla, varsinkin kun kyse on sellaisinaan vakavista rikkomisista, kuten markkinoiden jakamisesta, johon käsiteltävänä olevassa asiassa on syyllistytty (ks. asia C-194/99 P, Thyssen Stahl v. komissio, tuomio 2.10.2003, Kok., s. I-10821, 118 kohta).

97 Toisesta oikeudellisesta virheestä eli siitä, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi virheellisesti, että suuntaviivojen mukainen sakon laskentapohja ”erittäin vakavalle” kilpailusääntöjen rikkomiselle muodostaa vähimmäiskynnyksen, josta ei voida poiketa, on todettava, että valituksenalaisen tuomion 190 kohdassa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin tyytyi tutkimaan, oliko sen kilpailusääntöjen rikkomisen todellisen vaikutuksen arvioinnissa toteama virhe vaikuttanut sakon määrän laskemiseen. Tässä arvioinnissa se totesi ensiksi, että komissio ei ollut korottanut laskentapohjaa markkinoihin aiheutuneen vaikutuksen perusteella. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi toiseksi täyden harkintavaltansa nojalla, että riidanalaisessa päätöksessä asetettua laskentapohjaa voitiin pitää perusteltuna, koska kilpailusääntöjen rikkominen luonnehdittiin ”erittäin vakavaksi”. Se, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei katsonut käsiteltävänä olevassa asiassa asianmukaiseksi muuttaa komission vahvistamaa laskentapohjaa, ei tarkoita, että se katsoi 20 miljoonan euron olevan vähimmäiskynnys, jota alemmaksi ei voida mennä.

98 Valittajien esittämästä komission päätöskäytäntöä koskevasta väitteestä on riittävää todeta, että komission päätöskäytäntö ei kuulu kilpailuoikeuden alalla sakkojen määrän vahvistamiseen sovellettaviin oikeussääntöihin, koska komissiolla on tällä alalla laaja harkintavalta, jonka käytössä sitä eivät sen aikaisemmat arvioinnit sido (ks. mm. em. yhdistetyt asiat Dansk Rørindustri ym. v. komissio, tuomion 209–213 kohta ja asia Archer Daniels Midland v. komissio, tuomion 82 kohta).

99 Tästä seuraa, että neljännen valitusperusteen ensimmäinen osa on hylättävä.

2. Neljännen valitusperusteen toinen osa, jonka mukaan sitä, että valittajat lopettivat kilpailusääntöjen rikkomisen vapaaehtoisesti, ei ole otettu huomioon lieventävänä seikkana

a) Valituksenalainen tuomio

100 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi valituksenalaisen tuomion 211 kohdassa vakiintuneeseen oikeuskäytäntöön viitaten, että kilpailusääntöjen rikkomisen johdosta määrättävän sakon laskennassa lieventävistä olosuhteista voi olla kysymys vain siinä tapauksessa, että komission toimenpiteet ovat saaneet asianomaiset yritykset lopettamaan kilpailunvastaiset menettelytapansa.

101 Todettuaan valituksenalaisen tuomion 212 kohdassa, että lainvastaisen sopimuksen sovittua aikaisempi lopettaminen ei perustunut komission toimenpiteeseen eikä valittajien päätökseen kilpailusääntöjen rikkomisen lopettamisesta vaan taloudelliseen strategiapäätökseen, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi mainitun tuomion 213 kohdassa, että sopimuksen sovittua aikaisempi lopettaminen oli jo otettu huomioon arvioitaessa kilpailusääntöjen rikkomisen kestoa eikä sitä siten voitu pitää lieventävänä seikkana.

b) Asianosaisten lausumat

102 Valittajien mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin teki oikeudellisen virheen valituksenalaisen tuomion 211 ja 213 kohdassa siltä osin kuin sen arvioinnissa ei oteta huomioon kilpailusääntöjen rikkomisen lopettamisen vapaaehtoisuutta. Sitä, että sääntöjenvastaisesta käyttäytymisestä luovuttiin omasta aloitteesta, on pidettävä lieventävänä seikkana, jota ei ole otettu huomioon kilpailusääntöjen rikkomisen keston arvioinnissa.

103 Komissio väittää, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tekemä arviointi on asiaa koskevan vakiintuneen oikeuskäytännön mukainen, jota ei ole aiheellista asettaa kyseenalaiseksi.

c) Yhteisöjen tuomioistuimen arviointi asiasta

104 Suuntaviivojen 3 kohdan kolmannessa luetelmakohdassa mainitaan lieventävinä olosuhteina, jotka voivat johtaa sakon perusmäärän alentamiseen, se, että yritys on lopettanut rikkomisen heti komission ensimmäisen toimenpiteen, erityisesti tarkastuksen, jälkeen.

105 Edellä mainitussa asiassa Dalmine vastaan komissio annetun tuomion 158 kohdassa yhteisöjen tuomioistuin vahvisti ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arvioinnin, jonka mukaan lieventävää olosuhdetta ei voida todeta suuntaviivojen 3 kohdan kolmannen luetelmakohdan nojalla tilanteessa, jossa rikkominen on jo päättynyt ennen komission ensimmäisiä toimenpiteitä, eikä tilanteessa, jossa nämä yritykset ovat jo tehneet sitovan päätöksen sen lopettamisesta ennen tätä ajankohtaa.

106 Ensimmäisen asteen tuomioistuin ei täten tehnyt oikeudellista virhettä, kun se vahvisti komission riidanalaisessa päätöksessä tekemän kieltäytymisen toteamasta lieventäviä olosuhteita valittajien osalta niiden tekemän sen päätöksen perusteella, jolla ne päättivät kilpailusääntöjen rikkomisena pidettävät sopimukset, koska viimeksi mainittu päätös tehtiin, kuten valittajat itse esittävät, ennen mitään komission toimenpiteitä ja niistä riippumatta.

107 Näin ollen neljännen valitusperusteen toinen osa ja siten koko neljäs valitusperuste on hylättävä.

E *Viides valitusperuste, joka koskee suhteellisuusperiaatteen loukkaamista sakon määrän määrittämisessä*

1. Valituksenalainen tuomio

108 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin tutki valituksenalaisen tuomion 228–232 kohdassa riidanalaisessa päätöksessä määrätyn sakon oikeasuhteisuuden järjestyksessä kyseisten markkinoiden koon, valittajien koon ja taloudellisten resurssien, niiden taloudellisen tilanteen sekä sen todennäköisyyden valossa, että niille asetetaan sakko kiinnittimiä koskevassa asiassa. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi mainitun tuomion 233 kohdassa, että valittajien esittämä väite suhteellisuusperiaatteen loukkaamisesta on hylättävä kokonaisuudessaan.

2. Asianosaisten lausumat

109 Valittajat väittävät, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on loukannut suhteellisuusperiaatetta kahdella tavalla, kun se on määrittänyt kilpailusääntöjen rikkomisen vakavuuden sakkojen määrää vahvistaessaan. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on yhtäältä soveltanut suuntaviivoja kaavamaisesti ja ottamatta huomioon kilpailusääntöjen rikkomiseen liittyviä konkreettisia olosuhteita. Toisaalta se on selvittänyt sakon oikeasuhteisuuden vain erillisten perusteiden kannalta ja ottamatta huomioon nyt käsiteltävään asiaan liittyviä olosuhteita kokonaisvaltaisesti.

110 Komissio väittää, että tämä valitusperuste pitää jättää tutkimatta, koska sillä vaaditaan yhteisöjen tuomioistuinta tutkimaan uudelleen sakon taso. Se korostaa toissijaisesti, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on tutkinut yksityiskohtaisesti sakon oikeasuhteisuuden ja että valittajien väitteet eivät ole perusteltuja.

3. Yhteisöjen tuomioistuimen arviointi asiasta

111 Valittajien ensimmäisestä väitteestä on todettava, että siinä lähtökohtaisesti toistetaan neljännen valitusperusteen toisessa osassa esitetyt pohdinnat ja että se on hylättävä samoista syistä, jotka johtivat neljännen valitusperusteen toisen osan hylkäämiseen.

112 Toisesta väitteestä on todettava, että sillä lähtökohtaisesti vaaditaan yhteisöjen tuomioistuinta tutkimaan uudelleen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen vahvistama sakon määrä. Vakiintuneessa oikeuskäytännössä on kuitenkin katsottu, että sen jälkeen kun ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on ratkaissut täyden tuomiovaltansa nojalla yhteisön oikeuden rikkomisesta yrityksille määrättyjen sakkojen suuruuden, yhteisöjen tuomioistuimen asiana ei ole korvata kohtuullisuussyistä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen harkintaa omallaan, kun se käsittelee valitusta (ks. mm. em. yhdistetyt asiat Limburgse Vinyl Maatschappij ym. v. komissio, tuomion 614 kohta ja yhdistetyt asiat Dansk Rørindustri ym. v. komissio, tuomion 245 kohta).

113 Viides valitusperuste on näin ollen jätettävä tutkimatta.

114 Kaikesta edellä esitetystä seuraa, että valitus on hylättävä kokonaisuudessaan.

VI Oikeudenkäyntikulut

115 Yhteisöjen tuomioistuimen työjärjestyksen 69 artiklan 2 kohdan mukaan, jota työjärjestyksen 118 artiklan nojalla sovelletaan valituksen käsittelyyn, asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä

vaatinut. Koska komissio on vaatinut valittajien velvoittamista korvaamaan oikeudenkäyntikulut ja koska ne ovat hävinneet asian, valittajat on velvoitettava korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Näillä perusteilla yhteisöjen tuomioistuin (ensimmäinen jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

1) **Valitus hylätään.**

2) **William Prym GmbH & Co. KG ja Prym Consumer GmbH & Co. KG velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.**

Allekirjoitukset